

Akademik Rexhep ISMAJLI

FJALA E HAPJES

Kam nderin dhe privilegjin të hap punimet e Simpoziumit ndërkombëtar shkencor “Gjergj Kastrioti - Skënderbeu dhe epoka e tij” të organizuar nga Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës dhe Instituti i Historisë me rastin e 600-vjetorit të lindjes së heroit tonë kombëtar. Siç është bërë tashmë e njohur,

ky vit nga Presidenti i vendit dr. Ibrahim Rugova është shpallur vit i Skënderbeut. Në këtë kuadër në Kosovë do të organizohen manifestime të ndryshme, ndërsa ASHAK dhe IH kishin paraparë të mbahej ky Simpozium shkencor. Manifestime shkencore-kulturore për Skënderbeun në këtë vit jubilar ka pasur dhe do të ketë edhe në Shqipëri dhe në Maqedoni dhe gjetiu në botën shqiptare. Se figura e Skënderbeut zë një vend qendror jo vetëm në historinë shqiptare, po njëherësh paraqet një nga figurat me rëndësi të madhe për historinë evropiane të shek. XV, kjo tanimë është gjë e njohur jo vetëm për historiografinë, po edhe më gjerë. Në më shumë se pesë shekuj zhvillimesh të shqiptarëve në rrethana nga më të ndryshmet, qëndresa, bëmat dhe sukseset e Skënderbeut dhe të kohës së tij në luftën kundër armikut pakrahasueshëm më të fuqishëm, ashtu si dhe organizimet e brendshme, sprovat për ndërtimin e shtetit funksional me mekanizma shoqërorë të qëndrueshëm në rrethanat e atilla, raportet me fqinjët dhe me fuqitë evropiane të kohës, të gjitha

këto dhe shumë aspekte të tjera të këtij çerekshekulli të madh të historisë shqiptare kanë luajtur një rol me peshë për të mbajtur gjallë krenarinë, e kanë ushqyer idenë e qëndresës dhe të luftës për liri.

“Kulshedra e Arbënit”, siç e quanin në kohë të hershme sipas Frang Bardhit, me ndërmarrjet e tij ushtarake, me veprimtarinë e përgjithshme shtetndërtuese, diplomatike, me luftën e tij të drejtë, ka vazhduar të jetë frymëzim për brezat e pastajmë të shqiptarëve në luftën për liri dhe emancipim kombëtar, frymëzim për orientimin e tyre vleror perëndimor.

Skënderbeu ishte shquar si organizues dhe udhëheqës i luftës çlirimtare, për një çerek shekulli kishte qëndruar i pamposhtur karshi fuqisë më të madhe ushtarake të kohës, duke u bërë njëherësh nismëtar i shtetit kombëtar jopartikular, siç kanë thënë historianët. Pikërisht në saje të vlerave të tij qëndrestare në luftën për liri, por njëherësh edhe për ndërtim të shtetit kombëtar, Skënderbeu u bë dhe funksionoi e vazhdon të funksionojë si simboli i unitetit, heroi i shqiptarëve të të gjitha konfesionëve. Në historinë shqiptare ai mbrojti vlerat dhe orientimin kulturor perëndimor, ndërsa në relacione më të gjera ai u bë mbrojtës i qytetërimit perëndimor, mbrojtës i krishtëritimit dhe përgjithësisht një nga figurat më të rëndësishme evropiane të kohës së tij. Siç ka vërejtur ndonjë historian, në këto përmasa evropiane sa herë që ka pasur rreziqe për lirinë, gati në çdo shekull të ri, ka lindur nevoja për botime të reja të veprave për Skënderbeun, për ridisenjimin e të vjetrave, historia dhe bëmat e tij kanë qenë aty për nxitjen dhe mbrojtjen e idealeve të lirisë.

Nga Marin Barleti në sh. 16 e këndej figura dhe vepra e Skënderbeut janë subjekt i veprave të diskursit dhe të fiksionit, të historisë dhe të artit, të arteve evropiane dhe kombëtare, rruzullore mund të thuhet. Ajo ka vlerë dhe peshë të pandarë në kulturën shqiptare të trungut, ashtu si të diasporës, tek arbëreshët si te shqiptarët, te të krishterët si te myslimanët, të djathtit si te komunistët. Ajo është bërë temë subjekt i krijimeve popullore, frymëzim për krijimet artistike.

Historiografia Skënderbejane i ka gëzuar frytet e veprave me rëndësi që i kalojnë caqet e kohës për figurën dhe bëmat e Skënderbeut, si ajo e Marin Barletit apo të tjerëve më vonë. Nuk kanë munguar as polemikat dhe diskutimet kontestuese për ato vepra dhe për figurën e Skënderbeut, e cila jo vetëm i ka qëndruar kohës, por ka ardhur duke dalë në dritë më mirë me tërë begatinë dhe madhështinë e saj. Secili brez e ka ndjerë të nevojshme ta ketë interpretimin dhe diskursin e tij për atë figurë, për ato ngjarje të mëdha dhe për atë shfaqje të historisë shqiptare dhe evropiane.

Për ne në Kosovë tani periudha e Skënderbeut, qëndresa shqiptare e kohës së tij, përpjekjet për ndërtimin e shtetit kombëtar, të institucioneve shtetërore dhe të kultit të shqiptarëve, nismat diplomatike dhe raportet me fqinjët e me fuqitë, miqësitë, kanë rëndësi dhe si frymëzues për zhvillimet qëndrestare, për synimet drejt njëmendësimit të shtetit të pavarur të Kosovës, si formë e realizimit të të drejtave themelore kombëtare dhe si mënyrë e tejkalimit të ndarjeve të dhembshme dhe absurde të trupit kombëtar. Ideale të lirisë, të çlirimit nga sundimi i të tjerëve dhe të ndërtimit të shtetit të pavarur të Kosovës lidhen ashtu që të mobilizojnë të gjitha potencialet ekzistuese. Nuk më duket e tepërt që edhe nga ky vend dhe si mësim dhe nga historia të përsëritet se proceset që po ngjajnë tani në Kosovë, në Ballkan dhe në qendrat ndërkombëtare të vendosjes lidhur me to, janë bërë të domosdoshme pikërisht për të gjetur zgjidhje për çështjen tepër gjatë të pazgjidhur shqiptare dhe jo për të përlligjur artin e kompromiseve të vogla dhe mjeshtëritë negociuese për çështje që nuk bëhen objekt negociatash si vullneti i popujve dhe vlerat si liria. Vetëkuptohet se në këtë zgjidhje për çështjen shqiptare përfshihet respektimi pa mbetje i të drejtave të minoriteteve.

Në horizontin e pritjes për realizimin e kësaj ndërmarrjeje madhore në jetën e kombit shqiptar shënimi i 600-vjetorit të lindjes së Skënderbeut, njëres nga figurat më të shquara evropiane të kohës së tij, të personalitetit që tashmë pesë shekuj po i tejkalon kufijtë kohorë, na bën edhe më krenarë dhe na mbush me ndjenja pozitive, me energji ndërtuese. Të gjitha këto e shtojnë nevojën për punë më të ngulmët në hetimin, zbulimin dhe paraqitjen e historisë së popullit shqiptar, që është vërtet e begatshme dhe për shumë aspekte pret të zbulohet.

Pieteti dhe respekti ndaj figurës së Skënderbeut, madhështia e veprës dhe e idealeve që frymëzuan atë, vlerësimi i lartë i orientimeve të tij vlerore, e theksojnë edhe më shumë nevojën e diskutimeve kritike shkencore, objektive dhe ndërtuese. Kemi bindjen e thellë se brezat e historianëve të tashëm, të studiuesve të fushave të ndryshme, do të dinë t'i artikulojnë në mënyrën më të mirë të vërtetat e tyre për këtë figurë madhore të historisë shqiptare dhe evropiane, për epokën e tij, duke folur kështu njëherësh për veten dhe kohën e tyre.

I bindur thellësisht se në këto diskutime nuk do të mungojnë as aspektet e pritshme solemne e të krenarisë së ligjshme, as tonet kritike, se do të sundojë fryma që nxit kërkimin e së vërtetës, në emër të ASHAK dhe të IH-së Ju uroj punë të mbarë dhe rezultate.